

СЕКЦІЯ
«ПРОБЛЕМИ ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ БУХГАЛТЕРСЬКОГО
ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ І АУДИТУ В СУЧАСНИХ УМОВАХ
ГОСПОДАРЮВАННЯ»

УДК 332.1

Аліна Гераймович, Надія Синькевич

*Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя, Тернопіль,
Україна*

АНАЛІЗ РЕЗЕРВІВ ВИРОБНИЦТВА І РЕАЛІЗАЦІЇ ПРОДУКЦІЇ

Alina Heraimovych, Nadya Synkevych

Ternopil Ivan Puluj National Technical University, Ternopil, Ukraine

ANALYSIS OF RESERVES OF PRODUCTION AND SALES OF PRODUCTS

Резерви виробництва і реалізації продукції розглядаються як науково обґрунтований запас виробництва та продажу для забезпечення гарантії виконання договорів поставки та фінансового плану і як невикористані можливості виробництва продукції та збільшення його кінцевих фінансових результатів. Резерви випуску і реалізації продукції виникають постійно під впливом науково-технічного прогресу, вдосконалення організації виробництва, праці й менеджменту. Невикористані можливості виробництва та реалізації продукції є основним об'єктом аналітичного пошуку, оскільки не лише визначається втрачена вигода, а й оцінюються можливості та доцільність їх мобілізації.

Необхідно звернути свою увагу на чотири етапи дослідження резервів виробництва та реалізації продукції. На першому етапі дослідження резервів виробництва та реалізації продукції здійснюють оцінку зовнішніх і внутрішніх можливостей підприємства. Зовнішні резерви формуються під впливом факторів ринкового середовища, зокрема змін попиту на продукцію, рівня її конкурентоспроможності, дій конкурентів, а також ситуації на ринках сировини, капіталу та трудових ресурсів. Внутрішні резерви пов'язані безпосередньо з діяльністю підприємства, рівнем використання його виробничих ресурсів і потенціалу. Саме внутрішні можливості найчастіше стають основою для проведення аналітичних досліджень та пошуку шляхів підвищення ефективності роботи.

На другому етапі резерви класифікують за характером розвитку виробництва на екстенсивні та інтенсивні. Екстенсивний шлях передбачає збільшення виробничих можливостей за рахунок залучення додаткових ресурсів, розширення потужностей або зростання обсягів витрат. Проте такий підхід залежить зазвичай від фінансових можливостей підприємства та повинен бути економічно обґрунтованим. Інтенсивний напрям полягає у більш ефективному використанні наявних ресурсів, удосконаленні виробничих і збутових процесів, підвищенні продуктивності праці та якості продукції. Саме тому інтенсифікація діяльності забезпечує стабільний розвиток підприємства, зростання прибутковості та зміцнення його фінансового стану.

На третьому етапі дослідження резервів аналізують організацію виробничого процесу та можливості її вдосконалення. Особливу увагу повинні приділяти забезпеченню ритмічності виробництва і збуту продукції відповідно до встановлених планів та договірних зобов'язань. Ритмічна робота підприємства означає стабільний і рівномірний випуск деталей, напівфабрикатів і готової продукції у визначені строки. Порушення ритму виробництва може призводити до збоїв у роботі окремих підрозділів,

погіршення якості продукції, затримок поставок та невиконання умов договорів. Причинами таких відхилень можуть бути нестача сировини, перебої у постачанні, простої обладнання, зміни виробничих завдань або недостатній рівень запасів напівфабрикатів. Під час аналізу ці фактори необхідно виявити та оцінити їхній вплив на результати діяльності підприємства.

На четвертому етапі визначають резерви збільшення обсягів реалізації продукції та зростання доходу від продажів. Для цього аналізують можливості нарощування товарного випуску, а також скорочення залишків нереалізованої продукції на кінець звітного періоду. Важливим напрямом є оцінка змін у незавершеному виробництві, оскільки частина таких запасів є необхідною для безперервності та ритмічності виробничого процесу. Водночас понаднормативні залишки можуть стримувати зростання обсягів реалізації та знижувати ефективність використання ресурсів. На обсяг незавершеного виробництва впливають тривалість виробничого циклу, особливості формування витрат у процесі виготовлення продукції та середньодобові обсяги випуску. Саме комплексний аналіз цих факторів дає змогу виявити додаткові резерви підвищення результативності діяльності підприємства.

Важливим аспектом аналізу резервів реалізації продукції є оцінка формування зміни структури обсягу реалізації за рахунок зміни кількості проданої продукції, її трудомісткості, власних матеріальних витрат на кооперовані поставки напівфабрикатів і комплектуючих виробів, прибутку та залишків нереалізованої продукції.

У сучасних умовах процес пошуку та мобілізації резервів виробництва має базуватися на використанні інноваційного інструментарію, зокрема інтелектуального аналізу великих даних та методів машинного навчання. Застосування таких технологій дозволяє ідентифікувати приховані можливості підприємства, які не фіксуються традиційними методами аналізу, та формувати на їх основі стратегії інтенсивного розвитку. Особливу увагу слід приділяти екологічному аспекту: виявлення резервів має супроводжуватися впровадженням ресурсозберігаючих та безвідходних технологій, що забезпечує не лише економічну вигоду, а й збереження природного середовища.

Крім того, ефективність реалізації продукції сьогодні прямо залежить від якості обробки цифрових масивів інформації, що накопичуються в процесі виробництва. Інтеграція аналітичних платформ зі штучним інтелектом у систему управління дозволяє оптимізувати витрати ресурсів та підвищити загальну результативність бізнес-моделі. Таким чином, для проведення комплексного аналізу резервів необхідно поєднувати технологічну модернізацію з принципами екологічної та цифрової трансформації.

Отже виявлення та використання резервів відіграє важливу роль в економічному аналізі, оскільки дозволяє підвищити ефективність діяльності підприємства. Залучення виробничих ресурсів дає змогу збільшити обсяги випуску продукції та покращити її якість при відносно невеликих додаткових інвестиціях і незначному зростанні витрат матеріалів, палива та енергії. Рациональне використання наявних виробничих резервів забезпечує економію суспільної праці, підвищення її продуктивності, зниження собівартості продукції та зростання внутрішньовиробничих заощаджень. Загалом саме ефективне використання резервів є одним із найбільш доцільних і вигідних способів підвищення результативності виробництва.

Список використаних джерел:

1. Аналіз резервів виробництва і продажу продукції. URL: https://pidru4niki.com/1835010841892/ekonomika/analiz_rezerviv_virobnitstva_prodzahu_produktsiyi

2. Класифікація факторів і резервів підвищення ефективності виробництва. URL: <https://epi.cc.ua/klassifikatsiya-faktorov-rezervov-povysheniya-25864.html>
3. Краузе О., Синькевич Н., Юрик Н. Економічний аналіз та контроль кризових явищ у діяльності підприємств. *Галицький економічний вісник*. 2024. № 1. С. 14-24. URL: <https://galicianvisnyk.tntu.edu.ua/?art=1254>
4. Аналіз резервів виробництва і реалізації продукції. URL: <https://studfile.net/preview/5740281/page:13/>
5. Синькевич Н., Краузе О. Економічний аналіз: перспективи розвитку в умовах діджиталізації економіки. *Галицький економічний вісник*. 2023. № 2 (81). С 7-15. DOI: https://doi.org/10.33108/galicianvisnyk_tntu2023.02.007
6. Гарасимюк Юлія, Синькевич Надія . Економічний аналіз у системі бізнес-планування діяльності організації: збірник тез доповідей V Міжнародної науково-практичної конференції (м. Тернопіль, 15-16 травня, 2025 р.). Тернопіль, ФОП Паляниця В.А., 2025. с.76-78.
7. Королюк Т. М., Краузе О. І. Первинні документи в бухгалтерському обліку підприємства в умовах цифрової економіки. Трансформація бізнесу для сталого майбутнього: дослідження, цифровізація та інновації: колективна монографія /за ред. д.е.н., проф. О. А. Сороківської. Тернопіль: ФОП Паляниця В.А., 2024. С. 26-35.